Savaş, Petrol ve Gaz Boru Hatları:

Türkiye Vaşington'un Jeopolitik Pivotu*

F. William ENGDAHL
Yazar

EMO Basın - ABD Başkanı **Obama**'nın Türkiye'ye yaptığı ziyaret, Başkan'ın konuşmasında ifade ettiğinden daha anlamlıydı. Vaşington için bugün jeopolitik bir "pivot (oyun kurucu) devlet" haline gelen Türkiye; Moskova ile bağlarını ve kilit eneji boru hatları ile ilgili rolünü nasıl geliştireceğine bağlı olarak Avrasya güç denklemini Vaşington'a doğru kaydırma ya da ciddi bir şekilde Vaşington'dan uzaklaştırma pozisyonuna sahiptir.

Eğer Ankara, Rusya'yla daha yakın bir işbirliği içine girmeye karar verirse, Gürcistan'ın konumu riske girer ve Azerbaycan'ın Avrupa'ya uzanan doğalgaz boru hattı yolu olan Nabucco Boru Hattı kapanır. Eğer Birleşik Devletler'le işbirliği yapar ve Ermenistan ile ABD'nin nezaretinde istikrarlı bir anlaşmaya varmayı başarabilirse, Kafkaslar'daki Rus konumu zayıflar ve Avrupa'ya doğalgaz akışı için alternatif bir güzergahın oluşmasıyla Avrupa karşısında Rusya'nın ağırlığı azalır.

Vaşington için Almanya'yı ABD ile daha yakın bir işbirliği içine sokmanın anahtarı, Almanya'nın Rusya'dan gelen enerji akışına olan bağımlılığını azaltmaktadır. Geride bıraktığımız üç kış içinde iki kere Vaşington, Rusya'dan Almanya'ya ve diğer Avrupa Birliği (AB) bölgelerine giden gaz akışında yapay kesintiler yapması için kendi eliyle seçtiği Ukrayna Başkanı **Viktor Yushchenko**'yu gizli olarak teşvik etti. Bu eylemlerin tek amacı AB hükümetlerini Rusya'nın çok güvenilir bir enerji ortağı olmadığına ikna etmekti. Şimdi Obama'nın Ankara'ya yaptığı ziyaretle Vaşington, Türkiye'den Azerbaycan'a uzanan ve zora giren Nabucco alternatif gaz boru hattı için Türkiye'nin desteğini kazanma çabası içinde. Bu boru hattı teorik olarak AB'nin Rus gazına olan bağımlılığını nihai olarak azaltacak.

Türkiye-AB Problemi

Türkiye Başbakanı **Erdoğan**, Obama'ya iyilik yapmaya ne kadar hevesli olursa olsun, Türkiye'nin AB ile olan ilişkileri, çok karmaşık bir mesele olan Türkiye'nin AB'ye üyeliği meselesine kaçınılmaz bir biçimde bağlıdır. Bu üyeliğe Fransa ateşli bir şekilde, Almanya ise biraz daha kapalı bir biçimde karşı çıkmaktadır.

Türkiye, yeni kaynaklardan gelen enerjinin Ortadoğu, Orta Asya ya da Kafkaslar üzerinden Avrupa'ya geçebileceği yegane yollardan birisidir. Eğer Kafkaslar, Orta Asya, Ukrayna, Orta Doğu ve Balkanlar üzerinde kayda değer bir etkisi bulunan Türkiye, Birleşik Devletler ile müttefik olursa, Rusya savunmada kalır ve Almanya'nın Rusya ile olan bağları kayda değer bir biçimde zayıflar. Eğer Türkiye bunun yerine Rusya'yla işbirliği yapmaya karar verirse, Rusya inisiyatifi geri kazanır ve Almanya, Rus enerjisine bağımlı kalır. ABD'nin stratejisinin NATO'yu Ukrayna ve Gürcistan aracılığıyla Rusya'nın kapısına kadar getirmek olduğu Moskova'da anlaşılmış durumda. Rusya ekonomik **"havucunu"**, yani geniş doğalgaz kaynaklarını kullanıp, Batı Avrupa'yı ve özellikle de Almanya'yı Rusya'ya karşı tarafsızlaştırmak için harekete geçti. Bu bakımdan Aralık 1999'da Rusya Başkanı seçilen kişinin KGB kariyerinin önemli bölümünü Almanya'da geçirmiş olması anlamlıdır.

ABD Başkanı Obama'nın, Türkiye'yi, Gürcistan ve Ermenistan üzerinden Avrupa'ya ulaşacak Nabucco Boru Hattı ile Rusya'yı izole edebilmek için kullanacağı büyük bir stratejisi var.

Türkiye ve ABD Oyunu

Obama'nın ve Vaşington'un daha derin bir oyun oynadığı giderek ortaya çıkıyor. Toplantılardan birkaç hafta önce, Avrupalıların Afganistan'a ordu ya da daha fazla ekonomik destek gibi Amerika'nın ilgili olduğu konular üzerinde gücünü kullanmayacağının görünür olduğu bir zamanda Obama Türkiye'ye seyahat programı yaptı.

Prag'da yapılan son AB toplantıları sırasında Obama, Türkiye'nin AB üyeliği başvurusunu etkin olarak destekledi. Bunun özellikle Fransa ve Almanya'yı zora sokacağını biliyordu; çünkü AB üyesi olunması pek çok AB ülkesinin korkusu olan serbest göçmenliğe izin veriyordu. ABD, AB üyesi olmamasına rağmen, Obama jeopolitik bir ateşle oynadığını bile bile AB ülkelerine meydan okudu. Bu Türkiye'nin Erdoğan Hükümeti'nden puan kazanmak için kasıtlı ve ucuz bir yoldu.

NATO toplantısı sırasında gündemdeki kilit önemdeki konulardan biri, yeni bir ittifak genel sekreterinin seçilmesiydi. İsimler içinde en öne çıkanı Danimarka Başbakanı **Anders Fogh Rasmussen**'di. Türkiye, bir Danimarka dergisinde basılan ve Peygamber **Muhammed**'i resmeden dergileri savunduğu için kendisine karşı çıktı. NATO oybirliği esasıyla işler, dolayısıyla Rasmussen'in önünün tıkanması için tek bir üye yeterlidir. Türkler vetodan vazgeçtiler ve sonuç olarak NATO'da iki kilit noktayı kazandılar, genel sekreter yardımcılığı da bunlardan birisiydi.

Böylece Türkiye NATO'daki konumunu güçlendirdi; Obama'nın ABD'nin üye olmadığı AB'ne Türkiye'nin üyelik başvurusunu hararetle savunmasını sağladı. Obama daha sonra, Birleşik Devletler'in İslam'la ilişkili olarak konumunu ilerletmesini sağlayacak kilit önemdeki bir uluslararası toplantıya katılmak için Türkiye'ye gitti.

Rusya Boyutu

ABD-Rusya konuşmaları boyunca Obama'nın duruşunda önceki **Bush** Yönetimi'nin duruşundan çok temel bir değişiklik olmadı. Rusya, ABD'nin Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nde planladığı füze ve radar üsleri hakkında Vaşington'la belirsiz içerikte bir pazarlık karşılığında İran'a nükleer programı hakkında Vaşington'un baskı yapma fikrini reddeder. Moskova ile Kiev arasındaki soğukluğu artırmak üzere Vaşington tarafından tasarlanmış bir hareket olarak; Ukrayna ile askeri malzemelerin gemiyle taşınması konusunda anlaşmaya varıldığı iddia edilirken; ABD Afganistan'a askeri malzemelerin ve diğer malzemelerin getirilmesi konusunda Rusya'ya ihtiyacı olmadığını ileri sürdü.

Dahası NATO bildirisi, Ukrayna ve Gürcistan'ın NATO'ya bağlı olduğu fikrini de terk etmedi. Vaşington için kilit önem taşıyan jeopolitik ödül Moskova olarak kalmaya devam ediyor, ama açıkça Türkiye'ye de bu oyunda rol alması için Obama tarafından çağrı yapılıyor.

Almanya Rusya'yı engelleme konusunda besbelli ki Obama'ya katılmayacak. Yalnızca Almanya Rusya'nın enerji kaynaklarına bağımlı olduğu için değil, Berlin Almanya'ya yönelik hali hazırda gerçek bir tehdit gibi görmediği Rusya'yı karşısına almayı istemez.

En azından şimdilik Berlin Rusya meselesine yönelmeyecek.

Aynı anda, Türkiye ve Ermenistan arasında son derece önemli bir olay şekilleniyor. Ermeniler, Türklerin reddettiği bir suçlama olan Ermenilerin 1. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında kitlesel katliamından uzun zamandır Türkiye'yi sorumlu tutuyorlar.

ABD Kongresi, Ermenilere karşı düzenlenen bir **"Türk soykırımını"** lanetlemek gibi provokatif bir çözüme yöneliyor. Türkiye bu türden suçlamalara karşı oldukça duyarlı ve Kongre'nin

böyle bir çözümü kabul etmesi Türkiye'nin Vaşington'la olan diplomatik ilişkilerinin kırılması anlamına gelecek. Artık Obama'nın ziyaretinden beri Ankara Ermenistan'la, ABD Kongresi'nin olası bir çözümünün yaratacağı etkiyi ortadan kaldıracak ve kimi diplomatik ilişkileri de içeren bir anlaşma üzerine tartışmaya başladı.

Türkiye'nin Ermenistan'a açılması tüm bölgedeki güçler dengesini değiştirecek. Kafkaslar'da 2008 Ağustosunda yaşanan Gürcistan-Rusya çatışmasından bu yana, Moskova için stratejik olarak hayati öneme sahip bir bölge artık istikrarsız. Rusya birlikleri Güney Osetya'da duruyor. Rusya'nın Ermenistan'da da birlikleri var, bu da Rusya'nın Gürcistan'ı kuşattığı anlamına geliyor.

Türkiye, Vaşington ve Moskova arasındaki karmaşık jeopolitik güçler dengesi oyununda kilit halkayı teşkil ediyor. Eğer Türkiye Rusya ile işbirliği yapmaya karar verirse, Gürcistan'ın konumu çok güvensiz bir hale gelecek ve Azerbaycan'ın Avrupa'ya uzanan olası boru hattı güzergahı kapanacak. Eğer Türkiye Vaşington'la işbirliği yapar ve aynı anda ABD yönlendirmesiyle Ermenistan'la istikrarlı bir anlaşmaya varabilirse, Rusya'nın tüm Kafkaslar'daki pozisyonu zayıflayacak ve Avrupa'ya uzanan alternatif bir güzergahın mümkün olmasıyla, Rusya'nın Batı Avrupa karşısındaki ağırlığı azalacak.

Bu nedenle Obama, seçeneği olmayan Avrupa ile anlamsız bir çatışmaya neden olmamak için Avrupalılarla yararsız toplantılar yapmayı seçti. Bunun yerine, Ermenistan'la anlaşmanın anlamını tartışmak ve Rusya'nın ufak ortağı olmaktansa, Kafkaslar'da ona meydan okuyup yüksek bahis oynamaları için Türkleri ikna etmek amacıyla Türkiye'ye giderek yolculuğunu tamamladı.

Avrupa turunda Obama'nın yaptığı en önemli konuşma, Türkiye NATO'daki siyasi yapının kilit noktalarını ABD desteğiyle kazandıktan sonra gerçekleşti. Konuşmasında Obama AB'ye karşı Türkiye'nin yanında saf tuttu ve Vaşington'un Türkiye'nin arkasında olduğunu gösterdi. Obama'nın konuşması Türkiye'ye yükselmekte olan bir bölgesel güç olarak sesleniyordu ki, mesaj Ankara tarafından iyi anlaşıldı. Eğer kanılırsa, bu tatlı sözlerin Türkiye'ye bedeli oldukça yüksek olacaktır.

Vaşington Türkiye'ye çağrı yaparken, Moskova da hiçbir şey yapmadan durmuyor. Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Şubat ayında Rusya Federasyonu'na dört günlük bir ziyarette bulundu ve orada Başkan **Dmitry Medvedev** ve Başbakan **Putin**'le görüştü, Tataristan'ın başkenti Kazan'a da giderek ortak yatırımları tartıştı. Gül'e dış ticaret bakanı ve enerji bakanının yanında Türk işadamlarından oluşan geniş bir heyet de katılmıştı. Avrasya hakimiyetine ilişkin bu üç yönlü karmaşık Büyük Oyun'daki bahisler Obama'nın Ankara ziyaretinden sonra kayda değer bir biçimde arttı. Türkiye doğalgazının yüzde 65'ini ve petrolünün yüzde 25'ini Rusya'dan ithal ediyor. Böylece Türkiye, kömür de dahil olmak üzere Rusya enerji kaynaklarına yönelik giderek artan bir bağımlılık geliştirmekte.

Azerbaycan petrol şirketi SOCAR ile Rusya'nın Gazprom'u arasında 27 Mart 2009'da bir memorandum imzalandı. Bu memorandum Ocak 2010'dan başlayarak Azerbaycan doğalgazının Rusya'ya teslimatını da içeriyor.

Gazprom Azerbaycan'la böyle bir anlaşma imzalamak konusuna özellikle ilgi duyuyordu. Bu ilginin nedeni Azerbaycan'ın her ikisi de sorunlu olan İran ve Türkmenistan'ın dışında planlanan AB Nabucco Boru Hattı için gaz sağlayabilecek tek ülke olması değil, Güney Doğu Avrupa'ya Azerbaycan ve Orta Asya devletlerinden Türkiye kanalıyla doğalgaz taşıyabilecek olmasındandı. Gerçekte gaz yalnızca Azerbaycan'dan gelebilir. Rusya Nabucco Projesi'ne bir alternatif olarak Güney Akım'ı önerdi. Azerbaycan gazına da ihtiyaç duyan Güney Akım'la Rusya Nabucco'nun gerçekleşme olasılığını zayıflatıcı etkide bulunmaktadır. Obama'nın stratejisinin Rusya ile daha az çatışmacı olmadığı açıktır; yalnızca Cheney ve Bush'tan birazcık farklı bir kağıt destesiyle oynuyor. ■

** Global Research'de 14 Nisan 2009 tarihinden yayınlanan makaleden çevrilmiştir. (www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=13171)*

TOPLUMSAL BAKIŞ

Kemal ULUSALER
EMO Enerji Çalışma Grubu Üyesi

Ankara'ya Kazık Çakmak...

Ankara'da bir haziran gecesi… Ağustos böcekleri henüz sahne almakta. Gündüze göre nispeten serinleyen gecede Ankaralı her zamanki gibi derin uykuda. Kurşun atsan geçmez bir uyku halinde düşler alemine dalmış. Hayırlara vesile bir düş görmekte. Güler yüzlü, çipil gözlü, sarı saçlı, kalın enseli bir zat-ı muhterem elinde bir kazık arz-ı endam eylemekte. Eylemekle kalsa iyi bir de tuttuğu her Ankaralıyı bu kazığın üstüne çekmekte. Destur yaa İbrahim… Dur, etme eyleme demek nafile… Kan ter içinde uyanıyor Ankaralı… Hayırdır inşallah mırıltıları ile sabahı sabah ediyor. Güneş daha yoğurdu ekşitmeden hemen bir rüya yorumcusuna gidiyor. Diyor ki; **"Benim rüyam böyle de böyle…"** Üstat rüya yorumcusu uzun bir **"hımmmmm"** çektikten sonra; **"Rüyada kendisinin bir kazık üzerinde olduğunu gören kimse, alim ve fazıl bir kimseden kuvvet alır. Bir tabire göre de kazık maldır. Ve de rüyada kazık görmek devlet büyüğü ile yorumlanır."** Ankaralı yüklüce bir miktar nakdi, yorumcunun avucuna bıraktıktan sonra cebinde kalan üç otuz para ile de Metro İstasyonu'na doğalgaz almaya gider. Bir taraftan acaba kim ki bu bana kuvvet verecek alim ve fazıl devlet büyüğü diye düşünmektedir. Bu düşünceler ile gaz kuyruğuna girer. Gişeye yaklaştığında bir de bakar ki duvarda güler yüzlü, çipil gözlü sarışın, ensesi kalın bir muhteremin fotoğrafı. Allah Allah der ne kadar da rüyamdaki muhtereme benziyor. Afişte; **"Ankara şimdi daha güzel" İ. Melih Gökçek** yazmaktadır.

Ankara'da yaklaşık 1 milyon 140 bin doğalgaz abonesi bulunmaktadır ve yıllık 3.2 milyar metreküpe yakın gaz tüketmektedirler. Konut ve diğer tüketici ortalamasını alırsak bu tüketim çıplak haliyle şöyle böyle 2 milyar liraya tekabül etmektedir. Büyükşehir Belediyesi'nin BOTAŞ'a olan borcu ise, 1 milyar 126 milyon TL'dir. Ödenemez bir miktar mıdır? Hayır. Yılda 2 milyara yakın para toplayan Gökçek neden bu borcunu ödemez? Ödeyemez demiyoruz. Neden ödemez diyoruz. Yanıt aslında oldukça basit olmalı: Gökçek borcu ödememekte, zira Ankara'ya kazık çakmak eylemine yönelik bu gelirleri harcamaktadır. Düşlere gark olan Ankaralı da ne yazık ki farkında olmadan bu eyleme destek vermektedir.

Şüphesiz bu eylemi Gökçek tek başına gerçekleştirmemektedir. Yardım edenleri, destekçileri, rant paylaşım birliktelikleri mevcuttur. Bir taraftan mevcut Hükümet borçlarının faiz ve cezalarını sildirmekte ve açıktan destek olmaktadır. Diğer taraftan BOTAŞ alacağını tahsilden imtina etmekte işin etrafında dolaşmaktadır. Vatandaşa gelince, alacağında kartal kesilen, haciz memurlarını kapılara dayatan Devlet (daha doğrusu devlet erkini elinde bulunduran yandaşlar ya da paydaşlar) sıra Gökçek'e gelince etrafında dolaşmayı tercih etmektedir. Aynı tavır Gökçek için de geçerlidir. Başkent Doğalgaz ihale süreci buna bir örnektir. Vakf-ı Birlik mensupları gaz, su, imar rantı altyapı çalışmaları başta olmak üzere hemen hemen her Belediye işinde birliktedirler. Bu öylesine bir bağdır ki bir türlü kopmaz. Hal böyle olunca Elektromed'e dokunulmaz. Hal böyle olunca Kuveyt Türk laf ola beri gele anlayışıyla şikayet edilir. Zira buralarda da yandaş ve paydaş ilişkisi egemendir. Cemaat disiplini ise işin tuzu biberidir. Kimileri kendince haklı olarak soruyor; **"Bunlarda hiç mi Allah korkusu yok? Hesap vereceklerini hiç düşünmüyorlar mı?"**

Onu da düşünmüşler elbet. Birlik Vakfı web ana sayfasında bir davet yazısı bulunmakta. Yazı şöyle bağlanıyor: **"Davet bizden, Tevfik Allah'tandır."**

Tevfik Arapça bir sözcük. Uydurma, uygun düşürme, başarıya ulaştırma anlamına geliyor. Yani daveti yapanlar yedikleri nanelerin, kırdıkları fındıkların Allah tarafından Tevfik edileceğine, yani uygun düşürüleceğine (halk dilinde kitabına uydurmak deniyor buna) öylesine inanmışlar ki.

Hal böyle olunca Ankaralının rüyasındaki kazık cemaat için mal-mülk olarak tabir edilirken, Ankaralı için ise **"kazık Gökçek'ten Tevfik Allah'tandır"** diye yorumlanabiliyor ancak… Ben yorumcuların yalancısıyım…